

Дерев'янка С. П. Емоційна креативність представників різних типів професій у ракурсі ортобіозу особистості. *Соціальна адаптація особистості в сучасному суспільстві, ортобіоз та паліативна допомога: матеріали наук.-практ. інт.- конф.* (Луцьк, 14-16 січня 2021 р.). Луцьк, 2021. С. 14–17.

ЕМОЦІЙНА КРЕАТИВНІСТЬ ПРЕДСТАВНИКІВ РІЗНИХ ТИПІВ ПРОФЕСІЙ У РАКУРСІ ОРТОБІОЗУ ОСОБИСТОСТІ

Проблема ролі емоційної креативності у здоровому способі життя сучасної людини – фахівця у певній галузі професійної діяльності, пов'язана з відповіддю на питання: «Які психологічні чинники можуть забезпечити гармонійність особистості в різноманітних умовах виконання професійної діяльності?». Актуальність цієї проблеми пов'язана з недостатньо розкритим потенціалом емоційної креативності у професійній діяльності людини зокрема, і з наявністю малодосліджених напрямів ортобіотики у цілому.

Сучасні знання з ортобіотики ґрунтуються на вченні І. Мечнікова щодо тлумачення здорового способу життя; теоріях психологічного здоров'я та психологічного благополуччя особистості (М. Аргайл, Л. Гринберг, О. Іванашко, Л. Макарова, В. Одинцова, А. Шувалов та ін.); здобутках психосоматики (В. Сахарова, В. Сельчонок А. Тхостов та ін.); техніках самовдосконалення та самооздоровлення (В. Леві, М. Мольц, Л. Хей та ін.); основних положеннях професійного здоров'я (Г. Нікіфоров) [1; 2; 3].

У ракурсі ортобіозу одними з основних показників професійного здоров'я є невираженість професійного вигорання та задоволеність власною трудовою діяльністю. На сьогодні вже проведено низку досліджень, які засвідчують важливу роль у стимулюванні професійного здоров'я особистості такого психологічного чинника як емоційна креативність – це явище визначається сучасними вченими як здатність людини до переживання нових емоцій [4]. Дослідники наводять дані про тісний зв'язок емоційної креативності з самоефективністю [5], стресостійкістю [6], професійною мотивацією у цілому [7; 8]. Поряд із тим, недостатньо дослідженими залишаються проблемні питання щодо зв'язку емоційної креативності з професійним вигоранням та задоволеністю своєю роботою фахівців різної професійної спрямованості.

У зв'язку з вищезазначеним, **мета** нашої роботи полягає у встановленні зв'язку емоційної креативності з професійним вигоранням та задоволеністю своєю трудовою діяльністю представників різних типів професій.

У проведеному емпіричному дослідженні було застосовано такі методи: анкетування щодо професійної приналежності; опитування для вивчення емоційної креативності – опитувальник «ЕСІ» (діагностика усвідомленої емоційної креативності як переживання нових емоцій), тест емоційних триад (діагностика неусвідомленої емоційної креативності як накопичення нових емоційних вражень) за авторством Дж. Ейверілла; тест вигорання К. Маслач, методика «Діагностика структури мотивів трудової діяльності» (Т. Бадоев).

У дослідженні взяло участь 105 осіб – представників різних професій зі стажем роботи не менше 10 років, мешканців м. Чернігова. За статтю вибірка складалася з 59 жінок та 46 чоловіків. Ґрунтуючись на класифікації професій Дж. Холланда нами було сформовано окремі групи досліджуваних – представників соціального (n=30), конвенціонального (n=22), реалістичного (n=20), підприємницького (n=18), артистичного (n=15) типів професій.

Кореляційний аналіз було проведено як у цілому по виборці, так і стосовно окремих професійних груп – представників різних типів професій. Спочатку було проаналізовано кореляції між показниками емоційної креативності та професійного вигорання; потім було охарактеризовано зв'язок між показниками емоційної креативності та задоволеністю своєю трудовою діяльністю.

Зв'язок між показниками емоційної креативності та професійного вигорання. У цілому по виборці статистично достовірного зв'язку між зазначеними показниками у даному випадку нами не виявлено, проте такі зв'язки спостерігалися в окремих професійних групах.

У представників *артистичного типу* професій зафіксовано зв'язок між професійним вигоранням і неусвідомленою емоційною креативністю ($r=0,557$; $p\leq 0,05$) та професійним вигоранням і усвідомленою емоційною креативністю ($r=-0,540$; $p\leq 0,05$). Це свідчить про те, що усвідомлення нових емоційних переживань може запобігати виснаженню представників артистичного спрямування у процесі виконання ними професійної діяльності; поряд із тим, накопичення нових емоційних вражень може сприяти їх емоційному виснаженню (вірогідно внаслідок емоційного перевантаження).

Для представників *соціального типу* професій емоційні враження навпаки сприяють захисту від професійного вигорання (спостерігається кореляція між неусвідомленою емоційною креативністю та професійним вигоранням ($r=-0,540$; $p\leq 0,01$). Вірогідно цим особам нові емоційні враження допомагають підтримувати свій інтерес до власної професійної діяльності й не виснажуватися при цьому.

Зв'язок між показниками емоційної креативності та задоволеністю своєю трудовою діяльністю. У цілому по виборці спостерігаються зв'язки між неусвідомленою емоційною креативністю та задоволеністю умовами праці ($r=0,529$; $p\leq 0,01$), задоволеністю кар'єрою ($r=0,398$; $p\leq 0,01$) та задоволеністю собою як професіоналом ($r=0,383$; $p\leq 0,01$). Також виявлено статистично достовірні зв'язки між усвідомленою емоційною креативністю та задоволеністю комунікативних потреб ($r=0,298$; $p\leq 0,01$), задоволеністю умовами праці ($r=0,251$; $p\leq 0,05$). Ці дані можна трактувати як тісний зв'язок між емоційною креативністю та мотиваційними аспектами трудової діяльності, зокрема нові емоційні враження значно сприяють бажанню працювати та позитивно ставитися до своєї професійної діяльності у цілому; нові емоційні переживання орієнтують фахівця на розширення кола спілкування у професійному середовищі.

Для *артистичного типу* професій характерна суперечливість зв'язку між показниками емоційної креативності та професійної мотивації. Зокрема нові емоції сприяють задоволеності комунікативних потреб (виявлено позитивний зв'язок між усвідомленою емоційною креативністю та задоволеністю – $r=0,549$; $p\leq 0,05$) і, поряд із тим, нові емоційні враження заважають встановленню

комунікативних зв'язків (виявлено негативну кореляцію між неусвідомленою емоційною креативністю та задоволеністю комунікативних потреб – $r=-0,747$; $p\leq 0,01$). Ці дані можна пояснити поверховістю спілкування представників даного типу професій у процесі міжособистісної взаємодії: нових людей навколо, які цікавляться продуктами артистичної діяльності, може бути досить багато, тому нових емоційних вражень також може бути вдосталь, але їх глибина не занадто виражена, і це може провокувати виникнення невдоволеності своєю комунікацією.

Для *соціального типу* професій характерний зв'язок між усвідомленою емоційною креативністю та задоволеністю комунікативних потреб ($r=0,551$; $p\leq 0,01$), задоволеністю кар'єрою ($r=0,485$; $p\leq 0,05$). Можемо трактувати це як взаємодоповнення у професійній діяльності: нові емоційні переживання сприяють розширенню комунікативних зв'язків представників соціономічного профілю професій та їх задоволеності професійними здобутками, поряд із тим, задоволеність власною комунікативністю та професійними досягненнями також може сприяти появі нових емоційних переживань.

Проведене дослідження показало наявність зв'язку між емоційною креативністю та показниками професійного здоров'я представників різних типів професій. Встановлено, що нові емоційні переживання пов'язані з невираженістю професійного вигорання, задоволеністю комунікативних потреб у представників артистичного типу; нові емоційні враження пов'язані з невираженістю професійного вигорання у представників соціального типу професій.

Список використаних джерел

1. Макарова Л. І. Психологія ортобіозу. Психологічні засади здоров'я та здорового розвитку особистості : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2011. 48 с.
2. Психологія здоров'я: Учебник для вузов. Под ред. Г. С. Никифорова. СПб.: Питер, 2003. 607 с.
3. Психосоматика: Взаимосвязь психики и здоровья. Хрестоматия. Сост. К. В. Сельчонок. М.: АСТ, Мн.: Харвест, 2001. 640 с.
4. Averill J. R. Individual differences in emotional creativity: structure and correlates. *Journal of Personality*. 1999. Vol. 67. P. 331-371.
5. Ajam A. A, Badnava S., Abdellahi M., Momeni-mahmouei H. The Relation Between Emotional Creativity and Academic Enthusiasm in Public Health students in Gonabad university of medical sciences. *Research in medical education*. 2017. Vol. 8 (4). P. 11-18.
6. Кузнецов М. А., Діомідова Н. Ю. Специфіка реагування на екзаменаційний стрес у студентів з різними рівнями емоційної креативності. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія*. Харків: ХНПУ, 2010. Вип. 35. С. 110-133.
7. Дерев'янка С. П. Емоційна креативність та мотивація у структурі професійної діяльності психолога. *Науковий Вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки*. Херсон: ХДУ, 2018. № 5. С. 42-47.
8. Oriol X. Emotional Creativity as Predictor of Intrinsic Motivation and Academic Engagement in University Students: The Mediating Role of Positive Emotions / Xavier Oriol, Alberto Amutio, Michelle Mendoza, Silvia Da Costa, Rafael Miranda. *Frontiers in Psychology*. 2016. Vol. 7. P. 12-43.